

O‘ZBEKISTON UMUMTA’LIM MAKTABLARIDA O‘QITUVCHILAR SONINING O‘SISH DINAMIKASI VA RIVOJLANISH OMILLARI (2010–2023-YILLAR TAHLILI)

Sobirov Shaxzod Ozod o‘g‘li

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

mustaqil tadqiqotchisi

shaxzd_s97@mail.ru

Annotatsiya

Mazkur tezisda O‘zbekiston ta’lim tizimida 2010–2023-yillar davomida umumta’lim maktablarida faoliyat yuritayotgan o‘qituvchilar sonining o‘zgarish tendensiyalari tahlil qilinadi. Statistika ma’lumotlar asosida o‘qituvchilar tarkibi, sonining hududlar kesimidagi o‘sishi va ta’lim sifatiga ta’siri yoritiladi. Tadqiqot natijalari so‘nggi yillarda ta’lim sohasidagi islohotlar, yangi o‘quv yurtlarining tashkil etilishi va nodavlat sektorning rivojlanishi o‘qituvchilarga bo‘lgan talabni keskin oshirganini ko‘rsatadi.

Asosiy qism

O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi o‘n yillikda ta’lim sohasini modernizatsiya qilish, yangi maktablar qurish va o‘quvchilar sonining ortishi natijasida o‘qituvchilarga bo‘lgan ehtiyoj sezilarli darajada oshdi. Statistika agentligi ma’lumotlariga ko‘ra, 2010-yilda umumta’lim muassasalarida 453,2 ming nafar o‘qituvchi faoliyat yuritgan bo‘lsa, 2023-yilda ularning soni 512,4 ming nafarga yetgan. Bu davr mobaynida o‘qituvchilar soni 13 foizga o‘sdi. Quyidagi jadvalda o‘qituvchilar sonining yillar bo‘yicha dinamikasi keltirilgan.

1-jadval. 2010–2023-yillarda O‘zbekiston umumta’lim maktablarida o‘qituvchilar sonining o‘sishi¹

Yil	O‘qituvchilar soni (ming kishi)	O‘sish sur‘ati (%)
2010	453,2	–
2015	462,7	+2,1
2018	470,1	+3,7
2020	484,5	+6,9
2021	497,3	+9,7
2022	503,1	+11,0
2023	512,4	+13,1

¹ O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi va Xalq ta’limi vazirligi ma’lumotlari (2024).

O'qituvchilar sonining o'sishi, bir tomondan, yangi maktablarning barpo etilishi va o'quvchilar sonining ortishi bilan bog'liq bo'lsa, ikkinchi tomondan, o'qituvchilarning mehnat sharoitlarini yaxshilash va ijtimoiy himoyasini kuchaytirish siyosatining natijasidir. 2017–2023-yillar oralig'ida o'qituvchilarning o'rtacha ish haqi 3,8 baravar oshgan, bu esa kasbning nufuzini tiklashda muhim omil bo'ldi. Shu bilan birga, “Raqamli ta'lim” dasturi doirasida 2020-yildan boshlab 50 mingdan ortiq o'qituvchi raqamli kompetensiyalar bo'yicha qayta tayyorlangan.

Shu bilan birga, qator muammolar ham mavjud. Ayrim chekka hududlarda o'qituvchilar yetishmasligi, yosh mutaxassislarning maktab tizimida uzoq muddat faoliyat yuritmasligi va malaka oshirish tizimining notekisligi ta'lim sifatiga ta'sir etmoqda. Shu bois, o'qituvchilar sonini ko'paytirish bilan birga, ularning kasbiy salohiyatini oshirish, innovatsion metodikalarga tayyorlash va mehnat sharoitlarini yanada yaxshilash muhim hisoblanadi.

Xulosa

2010–2023-yillar oralig'ida O'zbekiston maktablarida o'qituvchilar sonining barqaror o'sishi ta'lim tizimining ijobiy dinamikasini aks ettiradi. Bu jarayon mamlakatda inson kapitaliga bo'lgan e'tiborning ortgani, ta'lim islohotlari va xususiy sektorning rivojlanishi bilan uzviy bog'liq. Kelgusida o'qituvchilar sonini faqat miqdoriy emas, balki sifat jihatdan ham rivojlantirish — ularni zamonaviy pedagogik yondashuvlarga tayyorlash, xalqaro standartlarga mos malaka tizimini yaratish — O'zbekiston ta'lim siyosatining asosiy vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodiraliyeva I. (2023). *Nodavlat oliy ta'lim muassasalari haqida ayrim mulohazalar*. University Research Base, Kokand University. — <https://scholar.kokanduni.uz>.
2. UNESCO. (2022). *Education Development Trends in Central Asia: Private Sector Participation in Schooling*. Paris: UNESCO Publishing.
3. World Bank. (2023). *Education Sector Analysis: Uzbekistan Country Report*. Washington D.C.: World Bank Publications.
4. Becker G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis*. Chicago: University of Chicago Press.
5. Drucker P. (2006). *Innovation and Entrepreneurship*. New York: HarperCollins Publishers.
6. Fayol H. (2016). *General and Industrial Management*. New York: Martino Fine Books.